

Foto: Moss avis og Morsa

Felles løft for et bedre vannmiljø

Målet for alle som samarbeider i Vannområdeutvalget Morsa er å bedre vannmiljøet og vannkvaliteten i Vansjø/Hobøl- og Hølenvassdragene. Å få til enighet og en felles kunnskapsbasert beslutningsform på tvers av sektorer og kommuner, fylker er svært viktig i samarbeidet.

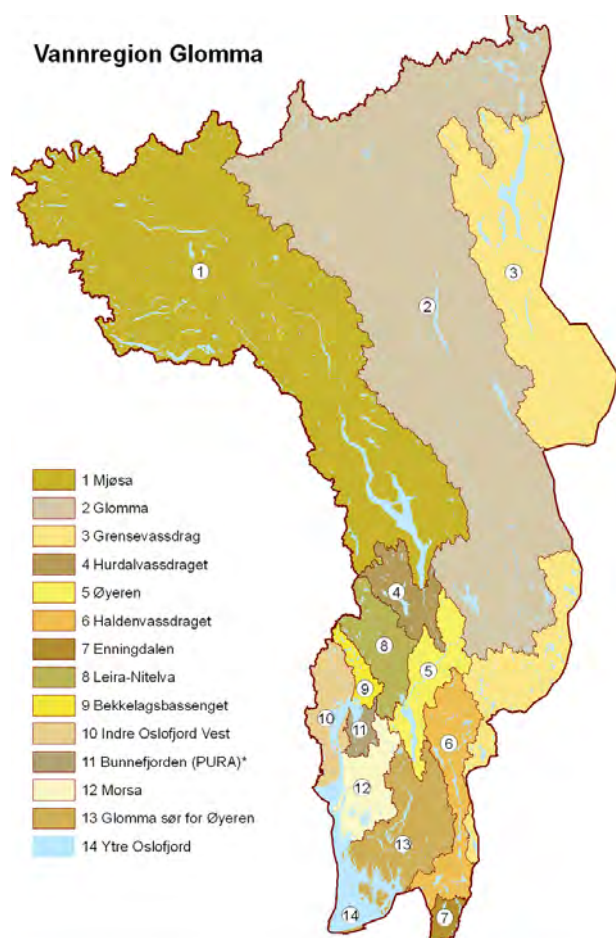
Gjennom gjensidig respekt, felles mål og forståelse av viktigheten av godt vannmiljø har kommunene, regionale myndigheter, og ikke minst bønder og andre innbyggere, gjort omfattende tiltak.

I dette faktaarket kan du lese om hvordan Morsa er organisert, og hvorfor god organiseringen og godt samarbeid har vært avgjørende for å oppnå resultater.

Noen resultater siden starten i 1999

- ▶ 2040 boliger er koblet til offentlig avløp eller har moderne separate avløpsreanseanlegg
- ▶ Syv av kommunene har felles lokale forskrifter og kontrollsystem for avløp
- ▶ Avløpstiltak for over 500 millioner er gjennomført
- ▶ Jordbrukstiltak over 150 millioner er gjennomført
- ▶ Prosentandelen av åker som ikke jordarbeides om høsten har økt fra ca. 30 til nærmere 80
- ▶ Fosforgjødslingen er redusert med 50 % generelt og 75 % rundt vestre Vansjø
- ▶ Om lag 70 fangdammer er anlagt og andel buffersoner, gras og beplantninger langs vassdraget har økt betydelig
- ▶ Samlet resultat: Vannkvaliteten i flere av elvene og innsjøene er forbedret

VÅR Plass I VANNFELLESKAPET

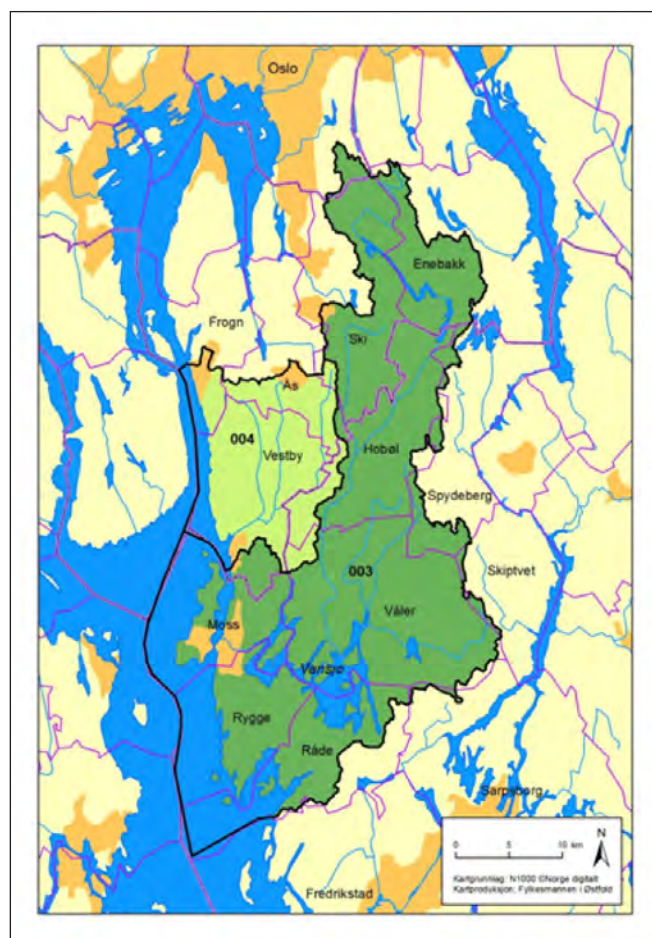
Vannområder i Vannregion Glomma. Vannområde 12 er Morsa.

Vannforskriften

Vannforvaltningen etter vannforskriften skal være helhetlig og samordnet på tvers av alle sektorer som bruker og påvirker vann. Ferskvann og kystvann skal sees i sammenheng. Miljømålet er at det skal være god økologisk tilstand i vassdragene – og det er naturens egne tålegrenser som skal sette rammene. Forskriften gir også frister for framdriften – en felles kjøreplan for vann i hele Europa, fra den minste bekk til de største sjøer og kystområder.

Vannregion Glomma

Vannforskriften deler Norge inn vannregioner. Vannregion Glomma strekker seg fra Røros til Hvaler og inkluderer også den østlige delen av Oslofjorden. Den omfatter 101 kommuner og ni fylker. Vannregionen er delt inn i 14 vannområder og vannområdet Morsa er ett av dem. Østfold fylkeskommune er vannregionmyndighet og har som sine viktigste oppgaver å være plan- og prosessleder, samordne og utarbeide forvaltningsplaner, og sørge for at kvalitetskrav og tidsfrister i henhold til vannforskriften overholdes. Det er etablert et vannregionutvalg som er et samarbeidsforum for lokale, regionale og statlige myndigheter.

Vannområdet Morsa som består av Vansjø/Hobøl- (mørk grønn) og Hølen-vassdraget (lys grønn) med kystområder.

Vannområdet Morsa

Vannområdeutvalget Morsa hadde tidligere navnet Morsa-prosjektet. Morsa er det gamle navnet på vassdraget. Arbeidet i Morsa-prosjektet startet i 1999 som et frivillig samarbeid mellom kommunene rundt Vansjø/Hobølvassdraget: Enebakk, Ski, Hobøl, Spydeberg, Våler, Moss, Rygge og Råde; Fylkesmennene i Oslo/Akershus og Østfold, Akershus og Østfold fylkeskommuner og bondelagene. Formålet har hele tiden vært å bedre vannkvaliteten i Vansjø og vassdragene for øvrig.

Etter hvert har også andre myndigheter og flere brukerinteresser tatt del i arbeidet. Fra og med 2011 er vannområdet utvidet til også å gjelde Hølen-vassdraget med kystområder som berører kommunene Vestby, Ås og Frogn. Med vannområde menes et eller flere nedbørfelt med kystområder ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjen.

HVORDAN VI ER ORGANISERT

Vannområdeutvalget Morsa

Vannområdeutvalget Morsa er et partnerskap mellom berørte myndigheter i vannområdet, se kart side 2. Vannområdeutvalget Morsa skal være et samarbeidsorgan for lokale og regionale myndigheter og andre interessenter for å oppnå miljømålene om god økologisk tilstand. I henhold til vannforskriften skal Morsa bidra til helhetlig vannforvaltning. Dette krever aktiv samordning av tiltak og virkemidler mellom alle berørte sektorer og myndigheter. Morsa er utpekt som pilotvannområde for praktisk gjennomføring av vannforskriften av Miljøverndepartementet.

Styret i vannområdet

Arbeidet i vannområdet koordineres av et vannområdeutvalg (styre) med ordførere som leder og nestleder. Styret består av:

- **Representanter fra myndighetsorganer med stemmerett:** Ordførere i kommunene Enebakk, Ski, Vestby, Ås og Frogn i Akershus og Spydeberg, Hobøl, Våler, Moss, Rygge og Råde i Østfold. Politisk oppnevnte representanter fra Østfold og Akershus fylkeskommuner, samt representanter fra Fylkesmannen i Østfold, Fylkesmannen i Oslo/Akershus, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) Region Øst og Mattilsynet Ytre Østfold.
- **Observatører fra brukerinteressene:** Østfold og Akershus Bondelag, Forum for Natur og Friluftsliv (FNF), MOVAR, Vansjø grunneierlag og Moss Brukseierforening. Oslo kommune deltar også som observatør.

Styrets viktigste oppgaver:

- Bidra til helhetlig vannforvaltning med samordnet bruk av virkemidler
- Overordnet ansvar for Morsas finansiering og drift
- Vedta budsjett og godkjenne regnskap
- Oppnevne faste temagrupper og vedta retningslinjer for deres arbeid
- Ansette daglig leder og fastsette dennes arbeidsoppgaver
- Vedta årlig handlingsplan for vannområdet og årlig arbeidsplan for virksomheten
- Øvrige oppgaver som følger av vannforskriften

Vannområdeutvalget er pådriver for tiltak, men vedtak om tiltak skal i henhold til lowerket gjøres av sektormyndighetene; for eksempel kommuner, fylkesmenn og NVE.

Daglig leder – bindeledd og pådriver

Daglig leder i Morsa har både faglig og administrativt lederansvar. Gode kommunikasjons- og samarbeidsforhold i alle ledd i Morsa og med omverdenen er viktig for å oppnå gode resultater. Daglig leder er et viktig bindeledd og pådriver i den sammenhengen.

Temagruppene – en viktig bærebjelke

Temagruppene består av ansatte i kommunene og hos fylkesmennene. Temagruppene utreder saker til vannområdeutvalget, følger opp tiltak og sørger for framdrift innen eget fagområde. De er avgjørende for å oppnå gode resultater, og sørger for kompetanseoverføring og erfaring når nye ansatte kommer inn i temagruppene.

I vannområdeutvalget ble vi enige om hva som burde gjøres for å bedre vannmiljøet. Som ordfører tok jeg med meg kunnskapen og anbefalingene hjem til kommunestyret, formidlet det videre og fikk på plass de nødvendige vedtakene. For å oppnå resultater er det viktig at både kommunene, staten og regionale myndigheter tar ansvar og bidrar med sine virkemidler.
Kjerstin W. Funderud, tidligere ordfører i Våler

For Hobøl sin del ville vi ha måttet begynne på nytt (nyansettelser innen spredt avløp uten overlapp med forrige saksbehandler) 3-4 ganger de siste 10 årene dersom vi ikke hadde hatt den interkommunale temagruppe avløp som kontinuitetsbærer. Det å overføre kunnskap er et viktig aspekt, men det er like viktig å merke at man er en del av et større prosjekt og at det er mange personer der som vil kunne hjelpe.
Håvard Lucasen, Hobøl temagruppe avløp

TRE GRUNNPILARER I ARBEIDET

Forpliktende samstyring

Ett styre (vannområdeutvalg) bestående av ordførere og regionale representanter, samt fagfolk fra kommuner og fylkesmenn i temagrupper, har vært og er helt avgjørende for å få gehør og enighet rundt krevende og kostbare tiltak. I næringsrike vassdrag er det kommunene som har mange av virkemidlene som må til. De har også lokalt eierskap, kunnskap og nærhet til innbyggerne. Kommunene sitter derfor med selve nøkkelen til gjennomføringen. Men kommunene har ikke hånd om *alle* virkemidlene. Derfor er det avgjørende at statlige regionale myndigheter som fylkesmennene, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Mattilsynet deltar aktivt i arbeidet i vannområdet. Godt samarbeid som inkluderer dialog med bønder og andre brukerinteresser er også viktig. Det har vært tett dialog med bondelagene og alle bønder har fått tilbud om gratis miljøplanrådgivning.

Kunnskapsbasert forvaltning

Dette er et viktig prinsipp i vannforskriften og ble tidlig tatt i bruk i Morsa-samarbeidet. Det innebærer at forvaltningen av vannområdet er på basert på både vitenskapelig og lokal, erfaringsbasert kunnskap. I 2001 ble det gjennomført en

partsnøytral tiltaksanalyse. Denne la det faglige grunnlaget for politiske vedtak og plan- og tiltaksarbeidet. Tiltaksanalysen var avgjørende for å få aksept og enighet om tiltakene – og ved å la kunnskap vise vei er det mer sannsynlig at tiltakene har effekt.

Et godt eksempel på kunnskapsbasert forvaltning er arbeidet med vestre Vansjø. Morsa har laget et eget faktaark om vestre Vansjø – det er tilgjengelig fra www.morsa.org.

Samordning av virkemidler

Samordningen av økonomiske og juridiske virkemidler er en viktig del av helhetlig vannforvaltning:

- Morsa-kommunene har tett samarbeid på avløpsområdet og har blant annet innført felles forskrifter for utslipp fra mindre avløpsanlegg. Kommunen har også innført felles kontrollsystem.
- Fylkesmennene og kommunene har samordnet tiltaksarbeidet i jordbruket, inkludert juridiske og økonomiske virkemidler.
- Det er etablert et felles overvåkningsprogram for Vansjø/Hobølvassdraget som blir utvidet til å gjelde hele vannområdet.

VIL DU VITE MER?

Det er mange ord og begreper som er i bruk som kan virke fremmed eller som trenger en god forklaring. På www.vannportalen finner du en bred og god oversikt

over ord og uttrykk med forklaringer. Eksempler på ord du finner forklart her er: Vannområde, nedbørfelt, vanddirektivet, vannforskriften og miljømål.

Nettsider

www.morsa.org ► www.vannportalen.no ► www.vann-nett.no ► www.klif.no ► www.niva.no ► www.bioforsk.no

Vannområdeutvalget Morsa er et samarbeidsorgan mellom kommuner, regionale myndigheter og brukerinteresser for å bedre vannkvaliteten i vannområdet.

Faktaarket er gitt ut med støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).